

**ΕΛΛΗΝΙΚΟ
ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ
ΓΙΑ
ΤΟΥΣ ΠΡΟΣΦΥΓΕΣ**

Αποστολή ΕΣΠ σε Ρόδο και Μεγίστη

© ΕΣΠ

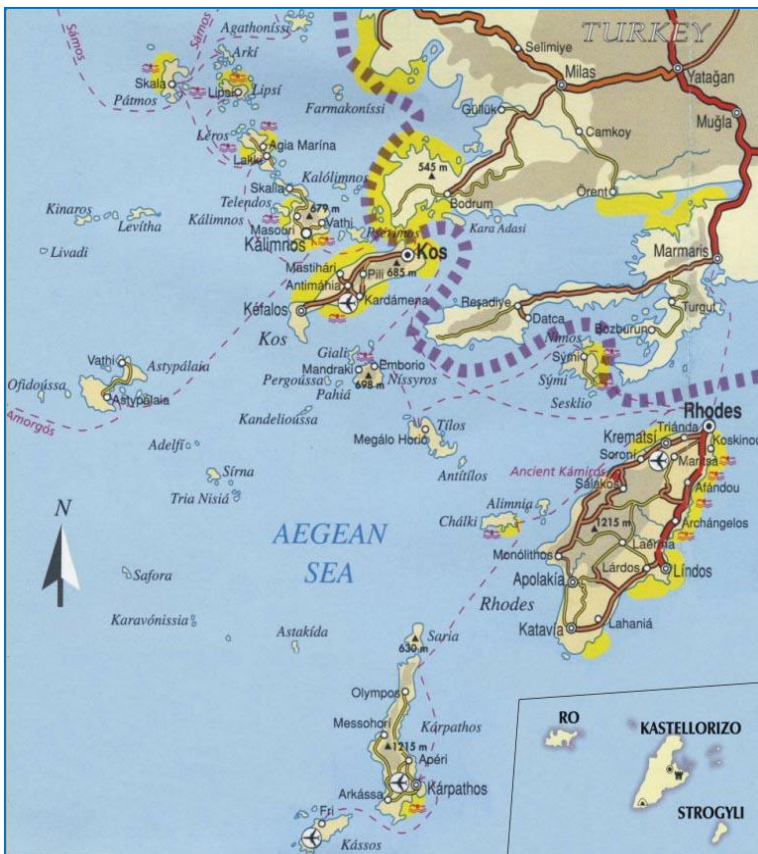
Δράση στηριζόμενη σε χρηματοδότηση από το Ίδρυμα "Open Society Institute", σε συνεργασία με την "Open Society Initiative for Europe of the Open Society Foundations"

Περιεχόμενα

1. Εισαγωγή	2
2. Ευρήματα.....	5
2.1 Διαδικασίες καταγραφής.....	5
Ρόδος.....	5
Μεγίστη	8
2.2. Συνθήκες Υποδοχής.....	9
2.2.1 Χώροι Στέγασης.....	9
2.2.2 Ιατροφαρμακευτική περίθαλψη / Σίτιση και παροχές σε είδος	12
2.2.3 Ευάλωτες ομάδες / Ασυνόδευτοι Ανήλικοι	13
2.3. Ενημέρωση επί της διαδικασίας ασύλου και νομική συνδρομή.....	14
3. Βασικές Διαπιστώσεις	17
4. Προτάσεις	18

1. Εισαγωγή

Το διάστημα από 14 έως 18 Δεκεμβρίου 2015 πραγματοποιήθηκε αποστολή του ΕΣΠ στα νησιά της Ρόδου και της Μεγίστης (Καστελλόριζο) από μία δικηγόρο και δύο διερμηνείς, στις γλώσσες φαρσί, νταρί, παστού, ουρντού και αραβικά. Συγκεκριμένα, η αποστολή παρέμεινε στο νησί της Ρόδου από 14/12 έως 16/12 και εν συνεχεία μετέβη στη Μεγίστη (Καστελλόριζο), όπου παρέμεινε από 16/12 έως 18/12.

Η **Ρόδος**, η οποία βρίσκεται στο νοτιοανατολικό Αιγαίο, αποτελεί το μεγαλύτερο νησί της Δωδεκανήσου με έκταση 1.400,684 τ.χλμ.¹ Η πρωτεύουσα του νησιού είναι η πόλη της Ρόδου, η οποία και συνιστά την πρωτεύουσα του νομού Δωδεκανήσου που διοικητικά εντάσσεται στην Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου.² Το νησί της Ρόδου είναι ιδιαίτερο λόγω του ότι συγκεντρώνει σύνολο υπηρεσιών, όπως παράρτημα της Περιφέρειας Νοτίου Αιγαίου, την Α' Αστυνομική Διεύθυνση Δωδεκανήσου, στην οποία υπάγονται και οι νήσοι Σύμη, Χάλκη, Τήλος, Μεγίστη (Ρω και Στρογγύλη), Κάρπαθος και Κάσος, το Κεντρικό Λιμεναρχείο Ρόδου, στο οποίο

Χάρτης Δωδεκανήσων

Πηγή: <http://www.amphitriton-yachting.com/maps/dodekanisa.htm>

υπάγονται οι Χάλκη, Τήλος, Μεγίστη (Ρω και Στρογγύλη), καθώς και την Υπηρεσία Ασύλου με το Περιφερειακό Γραφείο Ασύλου (ΠΓΑ) Ρόδου.

¹ Choice Travel, Ρόδος, <http://choicetravel.gr/locations/%CF%81%CE%BF%CE%B4%CE%BF%CF%82/>

² Δήμος Ρόδου, Εισαγωγή, <http://www.rhodes.gr/el/odimos/eisagwgi/>

Παρόλο που η Ρόδος δε χαρακτηρίζεται από τα υψηλά νούμερα νεοεισερχομένων που χαρακτηρίζουν άλλα νησιά, λόγω της σχετικά μεγάλης απόστασής της από την Τουρκία, και συγκεκριμένα τα 18 χλμ. που τη χωρίζουν από αυτήν, εντούτοις σημειώνει σταθερά αφίξεις, οι

*Επιχείρηση διάσωσης στα Δωδεκάνησα
Πηγή: AP Photo/Kostis Ntantamis*

οποίες φαίνεται να έχουν αυξητικές τάσεις. Συγκεκριμένα, σύμφωνα με τη σχετική ενημέρωση από το Γραφείο Αλλοδαπών του Τμήματος Ασφαλείας της Α' Αστυνομικής Διεύθυνσης Δωδεκανήσου, από την αρχή του έτους 2015 μέχρι και το τέλος του Νοεμβρίου είχαν καταγραφεί **6.121 αφίξεις στη**

Ρόδο, 6.088 στη Σύμη, 4.344 σε Μεγίστη (Καστελλόριζο), 1.558 σε Τήλο, 856 σε Χάλκη και 104 στην Κάρπαθο. Άλλωστε, σύμφωνα με τα επίσημα στατιστικά στοιχεία της Αστυνομίας οι αφίξεις στο σύνολο των ανωτέρω σημείων εισόδου κατά το πρώτο ενδεκάμηνο του 2015 έχουν εκτοξευτεί εν συγκρίσει με τις αφίξεις της αντίστοιχης χρονικής περιόδου για το 2014 και συγκεκριμένα **το 2015 έφτασαν τις 20.195 έναντι των 6.357 που σημειώθηκαν κατά το προηγούμενο έτος.**³

Σύμφωνα με τις πληροφορίες που λάβαμε από την Α' Αστυνομική Διεύθυνση, η συντριπτική πλειοψηφία των νεοαφιχθέντων στην ανωτέρω περιοχή αρμοδιότητάς της είναι Σύροι (από τα 20.000 περίπου άτομα που έχουν εισέλθει στα παραπάνω νησιά, οι 14.400 περίπου είναι Σύροι) και στη συνέχεια ακολουθούν οι πολίτες Ιράκ (περίπου 2.200) και Αφγανιστάν (περί τους 700). Σε σαφέστατα μικρότερα νούμερα ακολουθούν αφίξεις πολιτών Ερυθραίας, Πακιστάν, Ιράν, Ινδίας, Σομαλίας, Λιβύης, Σενεγάλης, Μαρόκο, Αιγύπτου και Παλαιστίνιοι. Στην εν λόγω περιοχή κατά την καλοκαιρινή περίοδο οι σημαντικότερες αφίξεις σημειώνονταν στη νήσο της Σύμης, εν συνεχεία όμως και δη από τα τέλη του Αυγούστου και τις αρχές Σεπτεμβρίου, οι αφίξεις μετατοπίστηκαν κατά βάση στη Μεγίστη.

³ Ελληνική αστυνομία, *Συλληφθέντες μη νόμιμοι μετανάστες για παράνομη είσοδο και παραμονή από αστυνομικές και λιμενικές αρχές ανά μεθόριο, σχετ.* Πίνακας σε:

http://www.astynomia.gr/images/stories//2015/statistics15/allodapwn/11_statistics_all_2015_methorio.png

Χάρτης Μεγίστης

Το βασικό χαρακτηριστικό της **Μεγίστης** είναι η μεγάλη της εγγύτητα με την Τουρκία, καθότι απέχει μόλις 1,25 ναυτικά μίλια από τις νοτιοδυτικές τουρκικές ακτές. Ως εκ τούτου, η μετάβαση στο νησί (ή στη Ρω ή τη Στρογγύλη, οι οποίες υπάγονται στη ν. Μεγίστη) από το Καş της Τουρκίας είναι εξαιρετικά σύντομη, σε βαθμό που έχουν υπάρξει περιστατικά ατόμων που αφίχθησαν κωπηλατώντας ή ακόμα και κολυμπώντας από τις τουρκικές ακτές. Βέβαια, ο τρόπος αυτός μετάβασης δεν είναι ο συνηθέστερος, καθώς στο σημείο μεταξύ Καş και Μεγίστης αναπτύσσονται ισχυρά ρεύματα που καθιστούν το κολύμπι στα νερά αυτά ιδιαίτερα

επικίνδυνο. Σύμφωνα με σχετική μαρτυρία, μέσα στο καλοκαίρι σημειώθηκε περιστατικό Σύρου πρόσφυγα, ο οποίος έφτασε στην ακτή υποβοηθούμενος από φουσκωτό κροκόδειλο.

Οι αφίξεις στο νησί της Μεγίστης σημείωσαν σημαντική αυξητική τάση από το Σεπτέμβριο του 2015. Συγκεκριμένα, σύμφωνα με τα επίσημα στοιχεία που λάβαμε από το Διοικητή του Αστυνομικού Τμήματος Μεγίστης, τον Απρίλιο του 2015 έφτασαν στο νησί 15 περίπου άτομα, το Μάιο 30, τον Ιούνιο 40, τον Ιούλιο 150, τον Αύγουστο 420, το Σεπτέμβριο 650-700 και τον Οκτώβριο εκτινάχθηκαν στα 1306, το Νοέμβριο στα 1662 και το πρώτο δεκαπενθήμερο του Δεκεμβρίου, οπότε και πραγματοποιήθηκε η αποστολή του ΕΣΠ, είχαν καταγραφεί 816 άτομα. Δεδομένου ότι ο συνολικός πληθυσμός των μόνιμων κατοίκων του νησιού είναι εξαιρετικά μικρός⁴, τα ανωτέρω νούμερα αφίξεων θεωρούνται υπέρογκα. Μάλιστα, τρεις περίπου εβδομάδες πριν από την επίσκεψή μας στη Μεγίστη, είχαν εγκλωβιστεί λόγω απεργίας των πλοίων στο μικροσκοπικό νησί⁵ γύρω στους 800 νεοεισερχόμενους και η κατάσταση ήταν ιδιαίζόντως δύσκολη, καθώς, σύμφωνα με σχετική πληροφόρηση εκ μέρους του Δήμου, ανέκυψε ζήτημα με την επάρκεια του νησιού στα αποθέματα νερού, το οποίο εν τέλει αντιμετωπίστηκε επιτυχώς. Οι εθνικότητες που καταφθάνουν στο νησί είναι στην τεράστια πλειοψηφία τους Σύροι (σε ένα ποσοστό της τάξης του 80-85%) και ακολουθούν πολίτες Ιράκ, Αφγανιστάν και Πακιστάν.

⁴ Σύμφωνα με την τελευταία απογραφή πληθυσμού που πραγματοποιήθηκε το 2011, οι μόνιμοι κάτοικοι του νησιού ανέρχονταν επισήμως στους 492, καθιστώντας το Δήμο Μεγίστης τον 319^ο σε μέγεθος πληθυσμού Δήμος της Ελλάδας σε σύνολο 325, βλ. Δήμος, *Μεγίστη (η) Δήμος Μεγίστης. Δωδεκάνησα*, 31-05-2015, <http://www.dhmos.gr/megisti-dimos-megistis/>

⁵ Η συνολική έκταση του νησιού δεν ξεπερνάει τα 9,2 τ. χλμ., βλ. σχετ. Δήμος Μεγίστης, *Γενικές Πληροφορίες για το Καστελλόριζο*, <http://megistinews.blogspot.gr/p/blog-page.html>

Κατά το διάστημα της παραμονής μας στο νησί της Ρόδου πραγματοποιήθηκαν συναντήσεις με το Διοικητή Ασφαλείας του Λιμεναρχείου Ρόδου, το Δήμαρχο της Ρόδου, τον Αστυνομικό Διευθυντή και τον αρμόδιο του Γραφείου Αλλοδαπών της Α' Αστυνομικής Διεύθυνσης Δωδεκανήσου, με εκπρόσωπο του ΠΓΑ Ρόδου της Υπηρεσίας Ασύλου, με την Associate Asylum Expert της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες (εφεξής UNHCR) στην Υπηρεσία Ασύλου, την εντεταλμένη Περιφερειακή Σύμβουλο Εθελοντισμού και Ευρωπαϊκών Προγραμμάτων της Περιφέρειας Νοτίου Αιγαίου, τους δύο Senior Protection Assistants του UNHCR, καθώς και με ομάδες εθελοντών. Επιπλέον, έλαβαν χώρα επισκέψεις στον καταυλισμό που έχει συσταθεί και στεγάζει τους νεοαφιχθέντες στην περιοχή γνωστή ως «Σφαγεία»⁶, όπου έχει αναπτύξει έντονη παρουσία ο Δήμος καθώς και εθελοντικές ομάδες.

Κατά τη διάρκεια της παραμονής μας στη **Μεγίστη**, πραγματοποιήθηκαν συναντήσεις με το Διοικητή του Λιμενικού Σταθμού Μεγίστης και λοιπά μέλη του Λιμενικού Σώματος, το Δήμαρχο, τον Πρόεδρο και μέλη του Δημοτικού Συμβουλίου Μεγίστης, το Διοικητή του Αστυνομικού Τμήματος Μεγίστης, τον έναν εκ των δύο αγροτικούς ιατρούς του νησιού και τέλος με μέλη της εθελοντικής πλατφόρμας που δραστηριοποιείται στο νησί, Kastellorizo International Platform (KIP). Ακόμα, έλαβαν τόπο επισκέψεις στον παραχωρηθέντα από το Δήμο Μεγίστης χώρο για την προσωρινή στέγαση των προσφύγων και στις αποθήκες που αξιοποιούνται από την KIP για τη διανομή ρούχων και υποδημάτων στους νεοεισερχόμενους. Τέλος, τόσο στη Ρόδο όσο και στη Μεγίστη ήρθαμε σε επαφή και συνομιλήσαμε με νεοαφιχθέντες.

2. Ευρήματα

2.1 Διαδικασίες καταγραφής

- *Ρόδος*

Οι αφίξεις στο νησί συνήθως σημειώνονται νύχτα ή τις πρώτες πρωινές ώρες. Εάν πρόκειται για περιπτώσεις, για τη διάσωση των οποίων έχει επιληφθεί το Λιμενικό, θεωρούνται συλλήψεις του Λιμενικού και είναι αυτό που επιλαμβάνεται για τις αρχικές διαδικασίες καταγραφής και ταυτοποίησής τους, διαφορετικά, όργανο σύλληψης θεωρείται η Αστυνομία. Σε γενικές γραμμές οι συλλήψεις φαίνεται να είναι μοιρασμένες και υπάρχει στενή συνεργασία μεταξύ των δύο αυτών σωμάτων ασφαλείας. Σε κάθε περίπτωση και ανεξάρτητα από την Αρχή που έχει επιληφθεί της

⁶ Αναλυτικά αναφορικά με τον καταυλισμό στα Σφαγεία, βλ. παρακάτω υπό 2.2.1. «Χώροι Στέγασης»- Ρόδος

σύλληψης, οι νεοεισερχόμενοι οδηγούνται άμεσα στον καταυλισμό που έχει συσταθεί υπό την ευθύνη του Δήμου στα «Σφαγεία», όπου και παραμένουν μέχρι την ολοκλήρωση των διαδικασιών ταυτοποίησης, δακτυλοσκόπησης και καταγραφής τους, την έκδοση είτε υπηρεσιακού σημειώματος διάρκειας τριάντα (30) ημερών ή βεβαίωσης περί μη απομάκρυνσης για ανθρωπιστικούς λόγους, καθώς και στη συνέχεια, μέχρι να καταστεί εφικτή η έκδοση ακτοπλοϊκών ή αεροπορικών εισιτηρίων προκειμένου να αποχωρήσουν από το νησί με πρώτη στάση την υπόλοιπη ηπειρωτική Ελλάδα. Εξαιρετικά ενδιαφέρον στοιχείο αποτελεί το γεγονός ότι

Πηγή: <http://aegeantoday.gr/?p=38077>

ακόμη και κατά το στάδιο εκείνο κατά το οποίο οι νεοεισερχόμενοι θεωρούνται τύποις «κρατούμενοι», η παραμονή τους στον καταυλισμό πραγματοποιείται χωρίς φύλαξη από τις Αρχές.

Η ποινική διαδικασία ξεκινάει άμα τη αφίξει των νεοεισερχομένων είτε από το Λιμενικό ή από την Αστυνομία, με αποστολή της δικογραφίας στην Εισαγγελία Πρωτοδικών, από την οποία άμεσα φτάνει η αποχή από την άσκηση ποινικής δίωξης για το αδίκημα της παράνομης εισόδου με τη σύμφωνη γνώμη του Εισαγγελέα Εφετών. Οι διαδικασίες καταγραφής και ταυτοποίησης ολοκληρώνονται μέσα σε δύο (2) περίπου ημέρες, αν και αυτό εξαρτάται και από το μέγεθος της ομάδας των νεοαφιχθέντων. Μόλις έρθει η αποχή από την άσκηση ποινικής δίωξης από τον Εισαγγελέα, χορηγούνται από την Αστυνομία υπηρεσιακά σημειώματα διάρκειας τριάντα (30) ημερών ή βεβαιώσεις περί μη απομάκρυνσης για λόγους ανθρωπιστικούς για τις περιπτώσεις εκείνες που συντρέχουν οι όροι της αρχής μη επαναπροώθησης, ήτοι στους πολίτες Συρίας, Ιράκ, Υεμένης, Ν. Σουδάν, Παλαιστίνης, Ερυθραίας και Σομαλίας, αρχικής διάρκειας έξι (6) μηνών.

Στο νησί της Ρόδου και δη στην Υποδιεύθυνση Ασφαλείας Ρόδου υπάρχει ένα (1) μηχάνημα Eurodac και δύο (2) ακόμη υπάρχουν σε Σύμη και Μεγίστη. Σύμφωνα με την Αστυνομία το ένα μόλις μηχάνημα δεν επαρκεί για τις ροές του κόσμου που καταφθάνει και την ίδια στιγμή η διαδικασία καταγραφής με το μηχάνημα της Eurodac μπορεί να αποβεί εξαιρετικά χρονοβόρα καθώς συχνά προκύπτουν προβλήματα με τη σύνδεση στο διαδίκτυο. Μάλιστα, σύνηθες είναι το φαινόμενο να έχουν ληφθεί τα 9 από τα 10 δακτυλικά αποτυπώματα, να κολλήσει στο σημείο αυτό το σύστημα και να πρέπει να επαναληφθεί η όλη διαδικασία από την αρχή.

Ένα ακόμη ουσιαστικό πρόβλημα που προκύπτει με το μηχάνημα της Eurodac είναι ότι μόνο ένα άτομο μπορεί να το χειρίζεται κάθε φορά ώστε να παίρνει αποτυπώματα, ενώ με το μελάνι μπορούν περισσότερα άτομα να ασχολούνται με τη διαδικασία λήψης αποτυπωμάτων ταυτοχρόνως. Επομένως καταλήγει να κρίνεται ως προτιμητέο το μελάνι για τη λήψη δαχτυλικών αποτυπωμάτων, τα οποία στη συνέχεια σκανάρονται και αποστέλλονται στο Τμήμα Εγκληματολογικών Ερευνών Αστυνομικής Διεύθυνσης στη Ρόδο, απ' όπου και καταχωρούνται στην Εθνική Βάση Δεδομένων της Eurodac. Σε κάθε περίπτωση, τέθηκε ως ζήτημα το γεγονός της υποστελέχωσης της Αστυνομίας, το οποίο δυσχεραίνει την αποτελεσματικότητα της εργασίας της.

Μηχάνημα Eurodac
Πηγή: www.iefimerida.gr

Η όλη διαδικασία από τη στιγμή της σύλληψης μέχρι και την αναχώρηση από το νησί συνήθως δε διαρκεί περισσότερες από δύο (2) ημέρες, γεγονός που βέβαια μπορεί να διαφοροποιηθεί ανάλογα με τα νούμερα των αφίξεων ή εάν ανακύψουν προβλήματα με τα δρομολόγια των πλοίων από τυχόν απεργίες ή λόγω πληρότητας. Την περίοδο της επίσκεψής μας στο νησί δρομολόγια προς το λιμάνι του Πειραιά πραγματοποιούνταν καθημερινά πλην Σαββάτου.

Σε ό,τι αφορά την ύπαρξη διερμηνείας κατά τη διαδικασία των καταγραφών, στο νησί της Ρόδου σημειώνεται έλλειψη διερμηνέων, όπως άλλωστε και στα υπόλοιπα νησιά. Κατ' επέκταση η ταυτοποίηση γίνεται με τη βοήθεια κάποιου από την ομάδα των νεοεισερχομένων, ο οποίος μπορεί να μιλάει αγγλικά ή με την αξιοποίηση ενός εθελοντή διερμηνέα, ο οποίος είναι Συριακής καταγωγής και μόνιμος κάτοικος του νησιού εδώ και χρόνια.

Στο νησί δεν ακολουθείται προτεραιοποίηση στη διεκπεραίωση της καταγραφής ορισμένων εθνικοτήτων, όπως για παράδειγμα των Σύρων, η οποία σημειώνεται σε άλλα νησιά, ούτε και προτεραιοποίηση στις διαδικασίες καταγραφής των ευάλωτων περιπτώσεων. Δεδομένου, όμως, του περιορισμένου χρονικού διαστήματος που διαρκεί εν γένει η διαδικασία ταυτοποίησης και καταγραφής στο σύνολό της, ενδεχομένως να παρέλκει η υιοθέτηση πρακτικής προτεραιοποίησης.

- *Μεγίστη*

Η ν. Μεγίστη χαρακτηρίζεται από έλλειψη παραλιών και από έντονα κοφτερά βράχια, τα οποία καθιστούν την πρόσβαση στο νησί ιδιαίτερος επικίνδυνη. Οι νεοεισερχόμενοι καταφθάνουν είτε σε δύσβατα σημεία του νησιού, ή στις νήσους Στρογγύλη και Ρω και άμεσα αναλαμβάνει τη διάσωσή τους το Λιμενικό. Η διαδικασία που ακολουθείται κατά τις αφίξεις είναι αρχικά ο απεγκλωβισμός των νεοεισερχομένων από τα βράχια και η μεταφορά τους εν συνεχεία στο Λιμενικό Σταθμό για τη λήψη αποτυπωμάτων και τη σύνταξη της δικογραφίας. Αντίστοιχα, όταν η σύλληψη είναι της Αστυνομίας και δη στις περιπτώσεις εκείνες που οι νεοεισερχόμενοι έχουν καταφτάσει κοντά στο στρατόπεδο, τότε είτε ενημερώνουν την Αστυνομία οι φαντάροι, είτε κάποιος από την ίδια την ομάδα των νεοαφιχθέντων προσέρχεται στο Αστυνομικό Τμήμα (Α.Τ.) και ενημερώνει σχετικά, οι νεοεισερχόμενοι οδηγούνται στο Α.Τ., όπου γίνονται οι διαδικασίες καταγραφής και ταυτοποίησής τους. Στο Α.Τ. Μεγίστης προκρίνουν τη λήψη δαχτυλικών αποτυπωμάτων με το ένα μηχάνημα της Eurodac, το οποίο βρίσκεται στην κατοχή τους. Δεν υπάρχει διερμηνέας να συνδράμει τη

Αφίξη στη Μεγίστη © ΕΣΠ

διαδικασία. Οι νεοεισερχόμενοι δεν κρατούνται για όσο διάστημα εκκρεμεί η αποχή από την άσκηση ποινικής δίωξης εκ μέρους της Εισαγγελίας, καθότι, όπως χαρακτηριστικά αναφέρθηκε, η μέγιστη χωρητικότητα στο Α.Τ. είναι τα δύο (2) άτομα, οπότε εκ των πραγμάτων ούτε κρατούν, ούτε σιτίζουν τους νεοαφιχθέντες. Μέσα σε μία (1) με δύο (2) ημέρες έχουν

ολοκληρωθεί όλες οι διαδικασίες (καταγραφή- ταυτοποίηση- αποχή από την άσκηση ποινικής δίωξης- δαχτυλοσκόπηση- φωτογράφιση- έκδοση υπηρεσιακών σημειωμάτων ή βεβαιώσεων) και έχουν παραληφθεί τα τριακονθήμερα υπηρεσιακά σημειώματα ή οι βεβαιώσεις περί αδυναμίας απομάκρυνσης για ανθρωπιστικούς λόγους για τις ανωτέρω αναφερόμενες εθνικότητες από τους νεοαφιχθέντες. Βέβαια, στη συνέχεια ενδέχεται να χρειαστεί να παραμείνουν στο νησί κάποιες επιπλέον ημέρες καθώς τα δρομολόγια των πλοίων είναι αραιά και συγκεκριμένα, κατά την τρέχουσα περίοδο πραγματοποιούνται μόλις δύο φορές την εβδομάδα.

Την ημέρα που η αποστολή του ΕΣΠ έφτασε στο νησί είχε μόλις καταφτάσει βάρκα με 53 Σύρους, τους οποίους διέσωσε το Λιμενικό από δύσβατο σημείο του νησιού. Εν όψει και της διάσωσης που πραγματοποιήθηκε την ημέρα εκείνη, το Λιμενικό μας δήλωσε εξοντωμένο, απόλυτα υποστελεχωμένο και απομονωμένο από την κεντρική του υπηρεσία. Το ρίσκο που αναλαμβάνουν στις επικίνδυνες συνθήκες μέσα στις οποίες εργάζονται είναι αυξημένο και τα ωράρια εργασίας είναι εξαντλητικά.

2.2. Συνθήκες Υποδοχής

2.2.1. Χώροι Στέγασης

- *Ρόδος*

Στη Ρόδο λειτουργεί από την 17 Αυγούστου 2015 προσωρινός καταυλισμός πλησίον του Λιμανιού παραχωρηθείς από το Δήμο Ρόδου στο χώρο των παλαιών Σφαγείων⁷, όπου μπορούν να στεγαστούν μέχρι 480 περίπου άτομα συνολικά. Κατά μέσο όρο στεγάζονται περί τα 100 άτομα ημερησίως. Στο χώρο αυτό οδηγούνται άμα τη αφίξει τους και παραμένουν εκεί μέχρι την ολοκλήρωση των διαδικασιών καταγραφής και ταυτοποίησής τους, την έκδοση των υπηρεσιακών σημειωμάτων ή των βεβαιώσεών τους περί αδυναμίας απομάκρυνσης και την αναχώρησή τους από το νησί. Χαρακτηριστικό της κατάστασης στα Σφαγεία είναι ότι δεν προβλέπεται φύλαξη των νεοαφιχθέντων κατά το διάστημα που νοούνται ως συλληφθέντες είτε της Αστυνομίας είτε του Λιμενικού και για όσο εκκρεμεί η αποχή από την άσκηση ποινικής δίωξης από τον Εισαγγελέα Πρωτοδικών με τη σύμφωνη γνώμη του Εισαγγελέα Εφετών και ως εκ τούτου, μπορούν να εισέρχονται και να εξέρχονται ελεύθερα από το χώρο.

Ο χώρος των Σφαγείων επελέγη λόγω της εγγύτητάς του με το λιμάνι αναχώρησης των πλοίων για Πειραιά, αλλά και για το γεγονός ότι είναι σε ικανή απόσταση από το τουριστικό κομμάτι της πόλης, ώστε να παραμένουν οι νεοεισερχόμενοι μακριά και τρόπον τινά απομονωμένοι από τους κατοίκους της Ρόδου και τους τουρίστες. Σε γενικές γραμμές μεγάλο μέλημα και έγνοια της τοπικής κοινωνίας είναι να μην αποτελέσουν οι αφίξεις πλήγμα στον τουρισμό του νησιού.

⁷ Σχετικά με την έναρξη λειτουργίας τως Σφαγείων ως χώρος προσωρινής φιλοξενίας, βλ. σχετ. δημοσίευμα στον τοπικό Τύπο: Δημοκρατική, *Σε κέντρο προσωρινής φιλοξενίας μεταναστών μετατράπηκαν τα παλιά σφαγεία της Ρόδου*, 19-08-2015, <http://www.dimokratiki.gr/19-08-2015/se-kentro-prosorinis-filoxenias-metanaston-metatrapikan-ta-palia-sfagiatis-rodou/>

Στα Σφαγεία, τα οποία λειτουργούν υπό την ευθύνη του Δήμου, ενεργούν εκτός από εκπρόσωποι του δημοτικού συμβουλίου και διάφορες συλλογικότητες και εθελοντικές οργανώσεις, όπως ο Σύλλογος Ραδιοσυχνότητας Πολιτών (CBR) Νομού Δωδεκανήσου, εκπρόσωπος των οποίων έχει υπό την εποπτεία του το σύνολο της οργάνωσης και διαχείρισης του χώρου, οι Helping Hands⁸, η Ένωση Λειτουργών Μέσης Εκπαίδευσης (ΕΛΜΕ), οι οποίοι προσφέρουν τσάι και κολατσιό τα απογεύματα. Δράση αναφέρεται ότι έχει και το Σώμα Εθελοντών Σαμαρειτών, Διασωστών και Ναυαγοσωστών του Ελληνικού Ερυθρού Σταυρού παραρτήματος Ρόδου, οι οποίοι από την αρχή της λειτουργίας του χώρου μερίμνησαν για την κάλυψη αναγκών του.

Ο χώρος στα Σφαγεία αποκαλείται από τους εμπλεκόμενους «χώρος φιλοξενίας» και ως τέτοιος αντιμετωπίζεται. Εντός του χώρου βρίσκονται εκατό (100) κρεβάτια και επιπλέον υπάρχουν ένας χώρος mother's friendly, όπου έχουν τοποθετηθεί αυτοσχέδια παραβάν, μία μικρή κουζίνα με περιορισμένες δυνατότητες, δύο (2) βιολογικές τουαλέτες, που τοποθετήθηκαν με μέριμνα του Δήμου και παράλληλα ενεργοποιήθηκαν τρεις (3) παλαιές τουαλέτες οθωμανικού τύπου, τις οποίες εξευρωπαϊσαν και μία τέταρτη. Ακόμα υπάρχουν πέντε (5) ντουζιέρες. Δεν υπάρχει όμως ζεστό νερό και εκφράστηκε η ανάγκη για την τοποθέτηση δύο θερμοσιφώνων. Υπάρχει μία γωνιά ιατρείου/φαρμακείου και λίστα με είκοσι (20) περίπου ιατρούς οι οποίοι βρίσκονται σε ετοιμότητα σε περίπτωση που ανακύψει κάποια ανάγκη. Υπάρχουν επίσης αποθηκευτικοί χώροι, ο ένας εκ των οποίων είναι σε ετοιμότητα να μετατραπεί σε

Άποψη από το εσωτερικό των Σφαγείων
Πηγή: www.rodos-press.gr

«κρεβατοκάμαρα» άλλων πενήντα (50) ατόμων, στην περίπτωση που ανακύψει η ανάγκη αυτή. Όλες οι επισκευές έχουν συντελεστεί με εθελοντική εργασία και με δωρεές.

Σε κάθε περίπτωση, ο Δήμος Ρόδου αναζητά νέο χώρο για τη δημιουργία καταυλισμού νεοεισερχομένων συνολικής χωρητικότητας πεντακοσίων (500) ατόμων, καθώς ο χώρος των Σφαγείων αξιοποιήθηκε ως προσωρινή λύση ανάγκης. Ο Δήμος έχει καταλήξει σε πιθανή τοποθεσία για τη δημιουργία του χώρου προσωρινής φιλοξενίας των νεοεισερχομένων, η οποία

⁸ Σχετικά με τα «Χέρια Βοηθείας» (Helping Hands) που δρουν στη Ρόδο, βλ. Helping Hands of Rhodes, <http://helpinghandsofrodos.wix.com/helpinghandsofrodos>

αναμένεται να ανακοινωθεί συντόμως. Σημαντικό κώλυμα στην υλοποίηση των σχεδίων αυτών συνιστά η έλλειψη χρηματοδότησης, καθώς ακόμα δεν έχουν διαχυθεί τα προοριζόμενα για την αντιμετώπιση του προσφυγικού ζητήματος κονδύλια από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Προσφύγων.

- *Μεγίστη*

Το νησί χαρακτηρίζεται από παντελή απουσία συνθηκών υποδοχής, καθώς παρατηρείται έλλειψη στοιχειωδών υποδομών. Ένα μήνα περίπου πριν από την επίσκεψή μας στο νησί και καθότι η κατάσταση σε σχέση με τις συνθήκες υποδοχής των ιδιαιτέρως αυξημένων αφίξεων είχε φτάσει στο απροχώρητο, παραχωρήθηκε άτυπα από το Δήμο η αίθουσα, όπου πραγματοποιούνται οι δημοτικές εκδηλώσεις, προκειμένου να στεγαστούν προσωρινά οι νεοαφιχθέντες, οι οποίοι δεν είχαν την οικονομική δυνατότητα να νοικιάσουν κατάλυμα σε ένα από τα ενοικιαζόμενα δωμάτια του νησιού. Η επίσημη απόφαση από το δημοτικό συμβούλιο αναφορικά με το τι μέλλει γενέσθαι σε σχέση με την παραχώρηση χώρου για την προσωρινή παραμονή των νεοεισερχομένων εξακολουθεί να εκκρεμεί μέχρι σήμερα και η κατάσταση παραμένει ρευστή. Υπάρχουν έντονες αντιδράσεις από πλευράς τοπικής κοινωνίας, καθώς ο χώρος του εντευκτηρίου είναι ο μοναδικός χώρος διασκέδασης των ντόπιων και μάλιστα κατά τη διάρκεια της επίσκεψής μας στη Μεγίστη είχε σημειωθεί έντονος προβληματισμός αναφορικά με το το χώρο πραγματοποίησης του πρωτοχρονιάτικου ρεβεγιόν.

Επιπλέον του εντευκτηρίου έχουν παραχωρηθεί από το Δήμο τέσσερα (4) διαμερίσματα που προορίζονταν για τη στέγαση δημοσίων υπαλλήλων, με σκοπό την προσωρινή φιλοξενία των πλέον ευάλωτων περιπτώσεων. Τέλος, έχει παραχωρηθεί ένα ακόμα κτίριο του Δήμου, ο οποίος χρησιμοποιείται ως αποθηκευτικός χώρος των πραγμάτων και κατά κύριο λόγο ρούχων και υποδημάτων που μοιράζουν οι εθελοντές που δραστηριοποιούνται στο νησί.

Πηγή: <http://aegeantoday.gr/>

2.2.2 Ιατροφαρμακευτική περίθαλψη / Σίτιση και παροχές σε είδος

- *Ρόδος*

Σε ό,τι αφορά τη σίτιση, μέχρι να έρθει η αποχή από την άσκηση ποινικής δίωξης, οι νεοεισερχόμενοι σιτίζονται είτε από το Λιμενικό είτε από την Αστυνομία, ανάλογα με το ποια εκ των δύο Αρχών θεωρείται ως αρχή σύλληψης, ενώ μετά την παραλαβή από την Αρμόδια Αρχή της απόφασης αποχής της Εισαγγελίας και μέχρι οι νεοαφιχθέντες να αποχωρήσουν από το νησί, τη σίτιση αναλαμβάνουν οι εθελοντές που δρουν στον καταυλισμό των «Σφαγείων». Επίσης, άμεσα με την έλευσή τους στο χώρο του καταυλισμού, καλύπτονται οι πρώτες βασικές τους ανάγκες, ήτοι, η παροχή στεγνών ρούχων, νερού, φαγητού με την παροχή αρχικά τσάι και κολατσιού, καθώς και ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης, εφόσον εκφράσουν κάποιο πρόβλημα υγείας, από τους γιατρούς που βρίσκονται στη λίστα που έχει συντάξει ο εκπρόσωπος του Συλλόγου Ραδιοσυχνότητας Πολιτών Νομού Δωδεκανήσου. Το ζήτημα του ρουχισμού και της υπόδησης έχουν αναλάβει ομάδες εθελοντών.

- *Μεγίστη*

Σε ό,τι αφορά την ιατροφαρμακευτική περίθαλψη των νεοεισερχομένων στη Μεγίστη, αυτή καλύπτεται από τους δύο αγροτικούς ιατρούς του νησιού, εκ των οποίων μάλιστα ο ένας Συριακής καταγωγής και ως εκ τούτου αραβόφωνος, οι οποίοι έχουν αναλάβει εξ' ολοκλήρου τη φροντίδα τους. Ενδεικτικά αναφέρουμε ότι την περίοδο της επίσκεψής μας ο ένας εκ των ιατρών είχε ενεργοποιήσει φίλους τους ιατρούς, οι οποίοι είχαν προσέλθει εθελοντικά στο νησί, πρωτίστως για την παροχή ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης, αλλά και για την προετοιμασία γευμάτων και τον καθαρισμό του χώρου προσωρινής παραμονής των νεοαφιχθέντων. Επιπλέον, ο αγροτικός ιατρός έχει πραγματοποιήσει πολλές επαφές με φορείς όπως ο Ερυθρός Σταυρός, οι Γιατροί Χωρίς Σύνορα, το Χαμόγελο του Παιδιού, καθώς και με μεμονωμένους εθελοντές, οι οποίοι έχουν εφοδιάσει το Ιατρικό Κέντρο με ιατροφαρμακευτικό υλικό, με αποτέλεσμα στην παρούσα χρονική περίοδο να καλύπτονται οι ανάγκες.

Σε ό,τι αφορά τους εθελοντές που δραστηριοποιούνται στο νησί, δεν υπάρχει ένα οργανωμένο δίκτυο, αλλά μεμονωμένες περιπτώσεις εθελοντών, οι οποίοι είναι ως επί το πλείστον Ευρωπαίοι μόνιμοι κάτοικοι του Κας καθώς και επί χρόνια Ευρωπαίοι παραθεριστές στο νησί της Μεγίστης. Την πρωτοβουλία αυτή ξεκίνησε ένα ζευγάρι μόνιμων κατοίκων του νησιού, όπου διατηρούν και

εστιατόριο κατά τους καλοκαιρινούς μήνες. Κατά την τρέχουσα αυτή περίοδο οι εθελοντές του νησιού προσπαθούν να οργανωθούν πιο συντονισμένα και να συστήσουν δίκτυο, το οποίο, όπως αναφέρθηκε στα εισαγωγικά σημεία, αποκαλούν Kastellorizo International Platform (KIP). Οι εθελοντές έχουν αναλάβει τη διαχείριση της αποθήκης που λειτουργεί στο χώρο που έχει παραχωρηθεί άτυπα από το Δήμο και εκεί προβαίνουν επί καθημερινής βάσης σε διανομή ρούχων και παπουτσιών στους νεοαφιχθέντες, τα οποία είτε προέρχονται από δωρεές που έχουν αποσταλεί στο νησί, είτε αγοράζονται από τους ίδιους τους εθελοντές.

2.2.3. Ευάλωτες ομάδες / Ασυνόδετοι Ανήλικοι

Στη **Ρόδο** διαπιστώνεται ύπαρξη σημαντικής άγνοιας από την πλευρά όλων των εμπλεκόμενων φορέων αναφορικά με τη διαχείριση των ασυνόδετων ανηλίκων. Χαρακτηριστική περίπτωση και ενδεικτική του μεγέθους του προβλήματος, η οποία είναι ίσως και η μοναδική που εντοπίστηκε καθ' όλη τη διάρκεια του έτους, σημειώθηκε προσφάτως με την περίπτωση ανήλικης, 15 ετών, από το Ιράκ, η οποία έχασε όλη της την οικογένεια σε ναυάγιο που έλαβε χώρα στη Ρόδο και μιλούσε μόνο την κουρδική διάλεκτο σορανί. Σύμφωνα με πληροφόρηση από την εκπρόσωπο του UNHCR κανείς από τους αρμοδίους των εμπλεκόμενων αρχών δεν αναλάμβανε την ευθύνη για την εκκίνηση της διαδικασίας προκειμένου να επανενωθεί η ασυνόδετη ανήλικη με θείους της, διαμένοντες υπό καθεστώς διεθνούς προστασίας στη Γερμανία, παρά τις εκκλήσεις τόσο από την Κοινωνική Υπηρεσία του Γενικού Νοσοκομείου Ρόδου, όπου παρέμενε αρχικώς προσωρινά η ασυνόδετη όσο και από την εκπρόσωπο του UNHCR. Στο μεταξύ βρέθηκε προσωρινά στέγη για την ανήλικη στο Κέντρο Παιδικής Μέριμνας Θηλέων Ρόδου. Άλλωστε, δομή φιλοξενίας ασυνόδετων ανηλίκων δεν υπάρχει στο νησί. Εν τέλει ενεργοποιήθηκε η Ασφάλεια Ρόδου και ζητήθηκε η εξουσιοδότηση από την Εισαγγελέα, με την ιδιότητά της ως εκ του νόμου Προσωρινής Επιτρόπου της ασυνόδετης ανήλικης, ώστε να γίνει τόσο το αίτημα οικογενειακής επανένωσης σύμφωνα με τον Κανονισμό Δουβλίνο III όσο και το αίτημα προς το ΕΚΚΑ για τη μεταφορά της ανήλικης σε δομή φιλοξενίας ασυνόδετων ανηλίκων. Σε κάθε περίπτωση, καθίσταται σαφές ότι θα πρέπει να δοθεί βαρύτητα στο θέμα της διαχείρισης των ζητημάτων που αφορούν σε ασυνόδετους ανηλίκους και να αναλάβουν οι αρμόδιοι τις ευθύνες τους.

Σε σχέση με τη **Μεγίστη**, σύμφωνα με τη σχετική πληροφόρηση από τις Αρχές, δεν έχει σημειωθεί περίπτωση ασυνόδετου ανηλίκου.

2.3. Ενημέρωση επί της διαδικασίας ασύλου και νομική συνδρομή

- *Ρόδος*

Στη Ρόδο ξεκίνησε το ΠΓΑ τη λειτουργία του τον Ιανουάριο του 2014.⁹ Η γεωγραφική του αρμοδιότητα καλύπτει από τον Αύγουστο του 2014 το σύνολο των Δωδεκανήσων. Αυτή τη στιγμή στελεχώνεται από έξι (6) καταγραφείς, δύο (2) μόνιμους χειριστές και τρεις (3) ακόμα που έχουν ενισχύσει το προσωπικό με Συμβάσεις Ορισμένου Χρόνου για να βοηθήσουν στις διαδικασίες fast-track¹⁰ και μετεγκατάστασης¹¹, την Προϊσταμένη και τη φύλαξη. Υπάρχει βέβαια και εκπρόσωπος του UNHCR ως Associate Asylum Expert, η οποία διατηρεί συμβουλευτικό ρόλο επί του ελέγχου για τη διασφάλιση της ποιότητας των αποφάσεων. Το ΠΓΑ έχει προβλήματα χωροταξικά, ιδίως μετά την ενίσχυση του προσωπικού. Σε ό,τι αφορά τη διαδικασία υποβολής αιτήματος ασύλου, οι ελεύθεροι που καταφθάνουν να υποβάλουν αίτημα μπαίνουν στην ουρά και εξυπηρετούνται κατά σειρά προτεραιότητας προσέλευσης βάσει και του χρονοδιαγράμματος διαθεσιμότητας διερμηνέων που βγάζουν εβδομαδιαίως σε συνεργασία με τη ΜΕΤΑδραση. Καταβάλλεται προσπάθεια προκειμένου να δίνεται προτεραιότητα στους αιτούντες που καταφθάνουν από άλλα νησιά, λαμβανομένης υπόψιν της μεγάλης δυσκολίας στις μετακινήσεις εντός των Δωδεκανήσων, ιδίως κατά τις μη θερινές περιόδους, αλλά και στις ευάλωτες περιπτώσεις. Η διερμηνεία γίνεται αποκλειστικά με τηλεδιάσκεψη. Σε ό,τι αφορά τα μεταγενέστερα αιτήματα, αυτά πλέον διεκπεραιώνονται σχετικά άμεσα και δεν παρατηρούνται οι καθυστερήσεις του παρελθόντος, καθώς ο φάκελος έρχεται από το Αρχηγείο μέσα σε ένα με δύο μήνες.¹² Οι διοικητικοί κρατούμενοι εξετάζονται πάντα κατά προτεραιότητα, καθώς μόλις γίνεται η καταγραφή τους ακολουθεί

⁹ Περιφερειακό Γραφείο Ασύλου Ρόδου: http://asylo.gov.gr/?page_id=279

¹⁰ Συγκεκριμένα, η ταχεία διαδικασία (fast-track) βρήκε εφαρμογή στους Σύρους πρόσφυγες και στους Παλαιστίνιους εκ Συρίας, οι οποίοι φέρουν πρωτότυπα Συριακά έγγραφα αποδεκτικά της προέλευσής τους, με σκοπό να αποσυμφοριστεί η Υπηρεσία Ασύλου και τα επίμετρα ΠΓΑ από την αθρόα προσέλευση των Σύρων αιτούντων άσυλο και να εξυπηρετηθούν τα δικαιώματα των Σύρων προσφύγων και Παλαιστίνιων προσφύγων από τη Συρία, 08-01-2015, http://asylo.gov.gr/wp-content/uploads/2015/01/DELTIΟ-ΤΥΠΟΥ_GR.pdf

¹¹ Αναφορικά με τη διαδικασία της μετεγκατάστασης (relocation) που έχει ξεκινήσει και εφαρμόζεται πιλοτικά, βλ. σχετ. Υπουργείο Εσωτερικών και Διοικητικής Ανασυγκρότησης, ΔΕΛΤΙΟ ΤΥΠΟΥ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΗΝ ΕΝΑΡΞΗ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΜΕΤΑΓΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΠΡΟΣΦΥΓΩΝ, 02-11-2015, <http://www.ypes.gr/el/MediaCenter/TypouAnapl/PressReleases/?id=05c8412d-53b6-4751-a5ee-28389400a074> Στη διαδικασία της μετεγκατάστασης μπορούν τη συγκεκριμένη χρονική περίοδο να υπαχθούν αποκλειστικά πολίτες Συρίας, Ιράκ, Ερυθραίας, Κεντρικής Δημοκρατίας της Αφρικής, Υεμένης, Μπαχρέιν και Σουαζιλάνδης, βλ. E-Typos, *Η Υπηρεσία Ασύλου έχει υποβάλει 449 αιτήματα για μετεγκατάσταση προσφύγων σε άλλες ευρωπαϊκές χώρες*, 28-12-2015, <http://www.e-typos.com/ellada/article/161762/i-upiresia-asulou-ehei-upovalei-449-aitimata-gia-metegatastasi-prosfugon-se-alles-europaik-es-hores/> Σε ό,τι αφορά τα μέχρι και την 24-01-2016 εξερχόμενα αιτήματα μετεγκατάστασης, βλ. Στατιστικά στοιχεία της Υπηρεσίας Ασύλου – Διαδικασίες Μετεγκατάστασης, http://asylo.gov.gr/wp-content/uploads/2016/01/Relocation-procedures-up-to-24.1.16_gr.pdf

¹² Για τις μεταγενέστερες αιτήσεις και τι ισχύει, βλ. http://asylo.gov.gr/?page_id=300

εισήγηση της Προϊσταμένης του ΠΓΑ για την άρση της διοικητικής τους κράτησης. Αναφορικά με τη διαδικασία της μετεγκατάστασης δεν έχει υπάρξει το παραμικρό ενδιαφέρον. Μέχρι τη στιγμή της επίσκεψής μας στο νησί και σύμφωνα με την ενημέρωση που είχαμε από την εκπρόσωπο του ΠΓΑ, μόλις δύο περιπτώσεις Σύρων είχαν εμφανιστεί που πληρούσαν τις προϋποθέσεις ένταξης στο πρόγραμμα μετεγκατάστασης, εντούτοις, δεν ενδιαφέρονταν και προτίμησαν να μουν στη fast-track διαδικασία. Σε γενικές γραμμές από το καλοκαίρι και κατόπιν έχει σημειωθεί τεράστια μείωση των καταγραφών αιτημάτων ασύλου, αλλά και των fast-track διαδικασιών, γεγονός το οποίο κατά πάσα πιθανότητα σχετίζεται με το άνοιγμα των Ελληνικών συνόρων με την ΠΓΔΜ και τη βαλκανική πορεία των προσφύγων προς βορειότερες ευρωπαϊκές χώρες. Όπως έχουν εξελιχθεί τα πράγματα στην παρούσα χρονική συγκυρία, στο ΠΓΑ Ρόδου υποβάλλουν αίτημα ως επί το πλείστον αλλοδαποί που βρίσκονται πολλά χρόνια στην Ελλάδα.¹³

Ένα από τα βασικά ζητήματα που χαρακτηρίζει τη Ρόδο είναι η παντελής απουσία νομικής συνδρομής, η οποία κρίνεται ως επιτακτική ανάγκη, καθότι λόγω της λειτουργίας στο νησί Περιφερειακού Γραφείου Ασύλου, είναι βασικό να υπάρχει πρόσβαση σε νομική βοήθεια για τους αιτούντες άσυλο που υποβάλλουν και εξετάζονται ενώπιον του εν λόγω ΠΓΑ, καθώς και νομική συνδρομή στις περιπτώσεις που αφορούν σε οικογενειακή επανένωση¹⁴ και μετεγκατάσταση, στα θύματα ναυαγίων και στους ασυνόδευτους ανηλίκους. Την ενημέρωση αναφορικά με τα δικαιώματα των νεοεισερχομένων στην Ελλάδα και στην Ευρώπη πραγματοποιούν οι εκπρόσωποι του UNHCR που δραστηριοποιούνται στο νησί, με τη συνδρομή αραβόφωνου διερμηνέα από την Οργάνωση ΜΕΤΑδραση, με την οποία το UNHCR συνεργάζεται. Σε περίπτωση που ανακύψει ανάγκη για διερμηνεία σε άλλη γλώσσα πλην των αραβικών, αυτή καλύπτεται με τηλεδιάσκεψη.

2.4. Ναυάγια

¹³ Ο συνολικός αριθμός των υποβληθέντων αιτημάτων ασύλου ενώπιον του ΠΓΑ Ρόδου για το έτος 2015 είναι 803 σε σύνολο 13.197 σε όλη την επικράτεια, σύμφωνα με τα επίσημα στατιστικά στοιχεία της Υπηρεσίας Ασύλου, βλ. Υπουργείο Εσωτερικών και Διοικητικής Ανασυγκρότησης, Υπηρεσία Ασύλου, *Στατιστικά στοιχεία της Υπηρεσίας Ασύλου (για το διάστημα, 1.1.2015 – 31.12.2015)*, http://asylo.gov.gr/wp-content/uploads/2016/01/Greek-Asylum-Service-statistical-data-2015_gr.pdf

¹⁴ Αναφορικά με τη δυνατότητα οικογενειακής επανένωσης αιτούντων άσυλο, βλ. τις σχετικές διευκρινίσεις εκ μέρους της Υπηρεσίας Ασύλου στο σχετικό ενημερωτικό σημείωμα, «[Απαντήσεις σε ερωτήματα σχετικά με τα δικαιώματα των αιτούντων και δικαιούχων διεθνούς προστασίας](#)», 18-02-2015, και συγκεκριμένα στις ερωτήσεις 9 και 10.

Την περίοδο της επίσκεψής μας στο νησί, η εκπρόσωπος του UNHCR, η οποία δύο εβδομάδες προ της επισκέψεώς μας είχε ενισχυθεί με έναν ακόμη Senior Protection Officer και από κοινού πια καλύπτουν τις νήσους Ρόδο, Καστελλόριζο, Σύμη, Χάλκη, Τήλο, Κάρπαθο και εκτάκτως την Κρήτη, διαχειριζόταν το ναυάγιο που συντελέστηκε στο Φαρμακονήσι μία εβδομάδα πριν από την

© ΕΣΠ

επίσκεψη. Όλες οι σοροί από τα ναυάγια στα Δωδεκάνησα μεταφέρονται στη Ρόδο, καθώς εκεί βρίσκεται το νεκροτομείο.

Ένα από τα επιτεύγματα του UNHCR σε σχέση με τα θύματα των ναυαγίων στην περιοχή του Φαρμακονησίου είναι η έκδοση βεβαιώσεων από το Λιμεναρχείο της Λέρου ότι είναι ναυαγοί. Στη Ρόδο υπάρχει μουσουλμανικό νεκροταφείο, όπου και πραγματοποιούνται οι ταφές, όσων δεν επιλέγουν τον επαναπατρισμό των σορών των συγγενών τους. Το UNHCR αναλαμβάνει τα έξοδα (διαμονή, σίτιση, εισιτήρια για Αθήνα) τα επιζήσαντων των ναυαγίων, εάν δεν το αναλάβει η Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου και συγκεκριμένα τα έξοδα της διαμονής, της σίτισης αλλά και τα ναύλα για την μεταφορά των επιζήσαντων στην Αθήνα. Στο μεγάλο ναυάγιο που έλαβε χώρα το Σεπτέμβριο στο Φαρμακονήσι¹⁵ υπήρξε ζήτημα με τη χωρητικότητα στα ψυγεία του νεκροτομείου στη Ρόδο και εκτάκτως κατέφθασε κοντέινερ- ψυγείο, προκειμένου να καλυφθούν οι ανάγκες. Ομοίως, στη **Μεγίστη** πραγματοποιήθηκε προσφάτως δωρεά ενός ψυγείου από έναν Ιταλό χρηματοδότη, το οποίο βέβαια κάλυψε μία χρόνια έλλειψη που ούτως ή άλλως αντιμετώπιζε το νησί.

¹⁵ Πρόκειται για το ναυάγιο των 13-09-2015 που συνέβη στη ν. Φαρμακονησίου, το οποίο κόστισε τη ζωή 34 ανθρώπων, ανάμεσα στους οποίους υπήρχαν 15 βρέφη και μικρά παιδιά. Βλ. σχετ. New Post, *Ανείπωτη τραγωδία στο Φαρμακονήσι - Βρέφη και παιδιά στους 34 νεκρούς*, 13-09-2015, <http://newpost.gr/ellada/486116/aneipwth-tragwdia-sto-farmakonhsi-brefh-kai-paidia-stous-34-nekroys>, καθώς και Leros News, *ΦΑΡΜΑΚΟΝΗΣΙ: Τραγικές στιγμές στην αναγνώριση των θυμάτων του ναυαγίου*, 19-09-2015, <http://www.lerosnews.gr/1/2/ta-nea-tis-lerou/6495-farmakonhsi-tragikes-stigmes-sthn-anagnwrish-twn-thymatwn-toy-navagiouy.html>, αναφορικά με τις διαδικασίες αναγνώρισης των σορών που ακολουθούνται στη Ρόδο.

3. Βασικές Διαπιστώσεις

- i. Απουσία κρατικών συνθηκών υποδοχής και στην περίπτωση ειδικά της Μεγίστης, έλλειψη ακόμη και των απολύτως στοιχειωδών υποδομών.
- ii. Αντικατάσταση του Κράτους από εθελοντές, οργανώσεις και συλλογικότητες, οι οποίοι καταβάλλουν τεράστια προσπάθεια και προσφέρουν ιδιαίτερος αξιόλογο έργο, σε καμία όμως περίπτωση αυτό δεν επαρκεί, ούτε άλλωστε τους αναλογεί.
- iii. Εξαιρετικά ελλιπής παρουσία διερμηνέων σε αμφότερα τα νησιά σε όλα τα στάδια της διαδικασίας καταγραφής των νεοεισερχομένων.
- iv. Έλλειψη πλάνου και προγραμματισμού τόσο σε βραχυπρόθεσμο, πολλώ δε μάλλον σε μακροπρόθεσμο πλαίσιο.
- v. Αδυναμία εντοπισμού των ευάλωτων περιπτώσεων, εξαιτίας του ελλιπέστατου screening και περαιτέρω αδυναμία εντοπισμού των ασυνόδευτων ανηλίκων – ενδεικτικό σε αυτό είναι το γεγονός ότι στα περί 20.000 άτομα που εισήλθαν στα νησιά που υπάγονται στην Α΄ Αστυνομική Διεύθυνση Δωδεκανήσου, είναι στατιστικά αδύνατον να έχει εισέλθει ένας μόλις ασυνόδευτος ανήλικος.
- vi. Απουσία υποδομών για την προσωρινή φιλοξενία ασυνόδευτων ανηλίκων μέχρι τη μεταφορά τους σε κατάλληλη δομή φιλοξενίας.
- vii. Αναπόφευκτη η πρόκληση περαιτέρω ναυαγίων που θα επιφέρουν ως αποτέλεσμα την απώλεια περισσότερων ζωών στο Αιγαίο, όσο η έκκληση για την ανάπτυξη ασφαλών διόδων παραμένει χωρίς ανταπόκριση.
- viii. Στην περίπτωση της Μεγίστης ειδικώς, παρατηρείται άγνοια της τοπικής κοινωνίας αναφορικά με το ζήτημα της προσφυγικής κρίσης, η οποία την καθιστά ιδιαίτερα επιφυλακτική απέναντι στους νεοεισερχομένους και τις ανάγκες τους.

4. Προτάσεις

1. Δημιουργία ασφαλών διόδων προς την Ευρώπη σύμφωνα με τις επιταγές του διεθνούς δικαίου και προς αποφυγή περαιτέρω τραγωδιών.
2. Άμεση ενεργοποίηση των κρατικών μηχανισμών πρώτης υποδοχής κι άμεση παροχή των υπηρεσιών πρώτης υποδοχής από κρατικούς φορείς.
3. Εύρεση και αξιοποίηση και στα δύο νησιά κατάλληλου και επαρκώς εξοπλισμένου χώρου πληρούντος βασικές προδιαγραφές και προϋποθέσεις για την προσωρινή φιλοξενία των νεοεισερχομένων, από τη στιγμή της άφιξης μέχρι και την αναχώρησή τους από τα νησιά.
4. Παροχή ενημέρωσης και υλοποίηση δράσεων για την ευαισθητοποίηση της τοπικής κοινωνίας, στην οποία έχει άμεσο αντίκτυπο η προσφυγική κρίση.
5. Άμεση λήψη κρατικής πρωτοβουλίας κι ευθύνης για το συντονισμό και προγραμματισμό της διαχείρισης και της αντιμετώπισης του φαινομένου.
6. Περαιτέρω ενίσχυση του προσωπικού και των υποδομών των Κεντρικών Υπηρεσιών, και δη της ΕΛ.ΑΣ. και του Λιμενικού Σώματος.
7. Ενίσχυση του διαλόγου του συνόλου των φορέων που δραστηριοποιούνται στα νησιά, τόσο των κρατικών όσο και των μη κρατικών.
8. Εξεύρεση κατάλληλου χώρου για τη προσωρινή παραμονή των ασυνόδευτων ανηλίκων μέχρι τη μεταφορά τους σε πλαίσιο φιλοξενίας.
9. Ενίσχυση των μηχανισμών εντοπισμού των ευάλωτων περιπτώσεων και λήψη ειδικής μέριμνας για την παραπομπή και φροντίδα τους.

